

Prædiken til 3. søndag i fasten

Luk. 11,14-28

Første tekstrække

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Lukas: Engang var Jesus ved at uddrive en dæmon, som var stum. Da dæmonen var faret ud, begyndte den stumme at tale, og folkeskarerne undrede sig. Men nogle af dem sagde: »Det er ved dæmonernes fyrste, Beelzebul, at han uddriver dæmonerne.« Andre ville sætte ham på prøve og krævede et tegn fra himlen af ham. Men da Jesus kendte deres tanker, sagde han til dem: »Ethvert rige i splid med sig selv lægges øde, og hus falder over hus. Hvis nu også Satan er kommet i splid med sig selv, hvordan kan hans rige så bestå? I siger jo, at jeg uddriver dæmonerne ved Beelzebul. Men hvis jeg driver dæmonerne ud ved Beelzebul, ved hvem uddriver jeres egne folk dem så? Derfor skal de være jeres dommere. Men hvis det er ved Guds finger, at jeg driver dæmonerne ud, så er Guds rige jo kommet til jer. Når en stærk mand fuldt bevæbnet vogter sin gård, kan hans ejendele være i fred. Men kommer der en, der er stærkere, og overvinder ham, tager han straks alle de våben, som den anden havde sat sin lid til, og fordeler byttet. Den, der ikke er med mig, er imod mig, og den, der ikke samler med mig, spreder. Når den urene ånd er drevet ud af et menneske, flakker den om i øde egne og søger hvile, men uden at finde den. Så siger den: Jeg vil vende tilbage til mit hus, som jeg er drevet ud af. Og når den kommer, finder den det fejtet og prydet. Så går den ud og tager syv andre ånder med, værre end den selv, og de kommer og flytter ind dér. Og det sidste bliver værre for det menneske end det første.« Mens han sagde det, var der en kvinde i skaren, der råbte: »Saligt er det moderliv, som bar dig, og de bryster, du diæde!« Men han svarede: »Javist! Salige er de, som hører Guds ord og bevarer det!«

Lukasevangeliet 11,14-28

Evigt kærlige og barmhjertige Gud! Lad ikke de onde magter tage magten over os, men vrist os fri af både døden og synden, så vi udelukkende kan leve for dig og hinanden!

Amen.

Det er en ren tilfældighed, at temaet Jesus og det/den onde er prædiketekst til min afskedsgudstjeneste i Skagen og Hulsig. For en del af menigheden er måske vidende om, at jeg for nogle år tilbage fik bevilget tre måneders orlov for netop at studere det/den onde.

Både dengang og nu kan jeg ikke undlade at kokettere med, at det var et selvstudium ...

Mere koket var og er det nu ikke, end at der er en rem af sandhed i koketteriet. Er man kristen – og måske ydermere en protestantisk af slagsen, må man begynde med sig selv. Det onde er ikke først de andre eller noget andet. Skal det bekæmpes, kan man rime-ligvis begynde med sig selv.

Hvad der sådan set også gælder, når man vil kæmpe for det gode. Og hvem vil ikke det?!

Som protestanter og nordeuropæere er vi også langt hen ad vejen rationalister. Det vil sige, vi søger en naturlig forklaring på det, vi ikke kan forstå. Præcist dén tilbøjelighed er en arv, vi har taget med os fra oplysningstiden, som det er værd at holde i hævd. For vi behøver ikke straks ulejlige djævelen for at forstå det onde.

Udgivet af

Grundtvigsk Forum
Nr. 858, 126. årgang
Marts 2025
ISSN 0901-2214

Det hænger sammen med et andet, meget fremtrædende fænomen, som kendetegner os nordeuropæere - og især vores kultur og tænke måde i Norden og Skandinavien:

Vi føler os enormt skyldige.

Men hold tungen lige i munden hér! For ganske vist kan det godt være, vi er gået meget langt med henblik på at trænge kristendommen og dens kultur i baggrunden og derfor ikke uden videre kan genkende os selv i dén beskrivelse. Men kristendommens stærke syndsbevidsthed, som vi hos os er blevet præsenteret for i den moraliserende, pietistiske variant, er ikke sådan at få bugt med og ignorere.

Det er eksempelvis imponerende, hvor dybt rodfæstet en opdragelse i indremissionske sammenhænge har haft for de mennesker, der har oplevet den. Det er hændt op til flere gange, jeg i Skagen er blevet præsenteret for det argument, at man hverken kommer i kirke eller i sognehus, fordi man har mødt netop den sorte, indremissionske syndsbevidsthed her eller ovre i missionshuset.

Ligesom jeg i løbet af min opvækst har mødt ikke så få mennesker, hvis' opvækst i Indre Mission har afstedkommet personlige problemer, som har martret dem gennem det meste af livet. Herunder også deres forhold til kirke og kristendom.

Man har i filosofihistorien blandt andet været optaget af, hvornår det moderne menneske blev til. Altså, hvornår vi blev til med dén måde at forstå os selv og verden på, som er karakteristisk for os - på tvært af alle forskelle og uden egentlig at tænke over det længere.

Svaret på spørgsmålet har bragt filosoffer og idéhistorikere tilbage til blandt andet den gamle, agtværdige Aurelius Augustin (354-430), der levede i

det 4. århundrede, og som er én af hovedarkitekterne bag oldkirkens teologiske tankebygning.

I tiden mellem 397 og 401 skrev han således den berømte og skelsættende bog Bekendelser, som på latin hedder Confessiones.

Confessiones har den dobbeltbetydning, at det på den ene side kan betyde noget i retning af at gå til bekendelse - altså indrømme eller bekende en fejl og synd. Men det kan på den anden side også betyde at lovprise eller holde i ære. Og det er akkurat dén dobbeltbetydning, der kommer til udfoldelse og udnyttes i Augustins bog.

Eftersom Augustin er blevet gjort til ophavsmand til den forkætrede arvesyndslære - at man altså bliver født med synd og så at sige arver den - har han med tiden fået et stadigt dårligere ry. Tankevækkende nok i nogenlunde samme takt, vi som samfund og kultur blev moderne. Det vil sige - plus - minus - fra oplysningstiden og fremefter.

I Augustins Bekendelser optræder for første gang et menneske, der har historie. Et individ, der gør erfaringer, og som vel at mærke er blevet bevidst om det. Det er kristendommens begreb om synd, der vækker dén bevidsthed til live hos Augustin, eftersom han i synden bliver skyldig.

Skyldig er man altid i forhold til et ansvar og til noget, man har gjort. Det vil sige i forhold til noget, der ligger i fortiden. At blive skyldig og være en synder etablerer med andre ord en fortid og en nutid.

Det er i den aktuelle nutid, man som kristen erkender sig som synder og skyldig i forhold til ansvaret og til noget, man har gjort eller været tidligere, og som derfor i nu'et fremstår som fortid. Ligesom det også er med udgangspunkt i den erkendte synd i nutiden, at man modtager den ufor skyldte tilgivelse, som dels retter, dels åbner den skyldige synders sind, tro og håb fremad mod fremtiden.

Så altså: man kan som moderne menneske sagtens sige, at man for længst har forladt et antikveret kristeligt menneskesyn og måske ydermere forsøger det. Men det er på ingen måde ensbetydende med, at man så også er fri for de forestillinger om synd og skyld, som kristendommen har indplantet dybt under vores kultur og vaner.

Måske kan man endda gå så vidt og påstå, at netop fordi vi, som folk er flest, ikke vedkender os arven og bevidstheden, så får synden og skyldigheden i det skjulte mere magt over os.

For der findes, ret beset, ikke et sjæleliv, der som hos os nordeuropæiske, sekulariserede protestanter er så indviklet i sine egne ubevidste tanker om skyld, ansvar og samvittighed. Og som da også af dén grund, tror jeg, har fostret et rent verdsligt svar på kristendommens forkyndelse af syndernes forladelse: nemlig dybde- og psykoanalysen.

Ingen går så meget til psykoterapi som os i Nordeuropa og Nordamerika. Skuespilleren og instruktøren, Woody Allen, har fået en hel filmkarriere ud af det faktum.

På hele dén forbløffende baggrund kan man godt driste sig til at profetere, som Jesus gør det i teksten til i dag:

»Når den urene ånd er drevet ud af et menneske, flakker den om i øde egne og søger hvile, men uden at finde den. Så siger den: Jeg vil vende tilbage til mit hus, som jeg er drevet ud af. Og når den kommer, finder den det fejte og prydet. Så går den ud og tager syv andre ånder med, værre end den selv, og de kommer og flytter ind dér. Og det sidste bliver værre for det menneske end det første.«(1)

I sit opgør med kristendommen og kirken er vi måske i den situation, at vi uforvarende har smidt barnet ud med badevandet? Og barnet, der blev smidt ud, var den grund- og betingelsesløse tilgivelse af ethvert angerfuldt og -plaget menneske, som ingen lindring finder i de moderne, sekulære

Redaktion

Jonas Jochumsen
Herning og Gjellerup Valgmenigheder
mail: praest@h-g-valgmenighed.dk
tlf. 9712 0652

Søndagslæsning
Tilstræbes at udkomme hver uge på
www.grundtvigskforum.dk/Sondagslæsning
– her kan du også
tilmelde dig det
elektroniske nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Vartov – Farvergade 27
1463 København K
hej@grundtvigskforum.dk

erstatningsreligioner, fordi de ikke tager skylden og synden alvorlig.

Måske ligger akkurat netop friheden i at erkende sig skyldig i evig og altid at stå i gæld i forhold til ansvaret for at elske hinanden uden forbehold og svig? Også sig selv. Begrundet i det lige så indlysende faktum, at livet først og sidst er en ufortjent gave. Fra Gud.

Kan man ikke tilgive sig selv eller andre, så kan Gud. Dén Gud, vel at mærke, som ikke kom i splid med sin egen kærlighed og det rige, han var identisk med, og som temmelig ensopret rettedes mod os menneskebørn. Han udlevede kærligheden indtil sin død. Udtjent, opbrugt, død og begravet.

For – som denne bemærkelsesværdige Gud selv siger: »Større kærlighed har ingen end den at sætte sit liv til for sine venner.«(2) Og som døbte er vi Kristi venner og derfor altid omfattet af såvel hans selvindlysende krav om kærlighed til Gud og vores næste – som af dén tilgivelse, som gør kærligheden mulig på trods af vores synd og skyld.

Så det ikke helt uanseelige problem, vi moderne mennesker slås med, er, at vi på den ene side har lagt stor afstand til den kristne kirke og kultur på overfladen, men stadig skjult bærer på dens stærkt inficerende skyldsbevidsthed.

Men hvis vi atter tillod os at tage os selv og den kristne arv alvorligt, så kan vi igen komme under indflydelse af Guds altid virksomme tilgivelse og derpå blive sat fri til at elske vores næste som os selv.

Det var præcist dét, den treenige Gud, Jesus Kristus, gjorde med dét liv, dén død og dén opstandelse, som han udlevede iblandt os. Han ville sætte os i frihed og fællesskab med hinanden og med Gud. Altså i sand frihed fra synd, død og ødelæggende magter.

Synd og død og Helveds plage,

som med ret ej kom ham ved,

bar kors-helten uden mage,

bandt dem med sin kærlighed.

Aldrig mer de dem kan skade,

som i Jesu navn dem hade.

Amen

Henrik Bang-Møller, sognepræst ved Hulsig-Skagen Kirker

Prædikenen er holdt 24. marts 2019

1. Luk. 11, 14–28

2. Joh. 15, 13